

Owiec i Kóz Akademii Rolniczej w Lublinie wspólnie z Regionalnym Związkiem Hodowców Owiec i Kóz w Lublinie opracowano program wytworzenia uniwersalnej (plenno-mięsnej) populacji syntetycznej, charakteryzującej się wysokim poziomem użytkowości rozplodowej, przy jednoczesnych wysokich parametrach użytkowości mięsnej. Wspomniany program został zatwierdzony do realizacji 26.06.2000 r. decyzją Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Zakłada on wytworzenie populacji owiec ukierunkowanej na użytkowanie mięsne, wyznaczając cele hodowlane i ocenę wartości użytkowej takie same jak „Program doskonalenia pogłowia owiec do roku 2010”.

Planowany program krzyżowania przewidziany jest wstępnie do realizacji na populacji około 700-900 szt. maciorek utrzymywanych w stadach zlokalizowanych w rejonie działania Regionalnego Związku Hodowców Owiec i Kóz w Lublinie.

Przewiduje się wytworzenie dwóch linii o roboczych nazwach „BCP” – z udziałem rasy berrichon i „SCP” – z udziałem rasy suffolk, wg poniższego schematu:

Etap I

Wytworzenie mieszańców do krzyżowania w II etapie

I.1. ♀ suffolk x ♂ charolaise

♂ i ♀ (SC) do krzyżowania w II etapie

I.2. ♀ berrichonne du cher x ♂ charolaise

♂ i ♀ (BC) do krzyżowania w II etapie

Etap II

Wytworzenie populacji SCP i BCP

♀ z „programu...” (25% rasa plenna, 75% p.o.n. lub m.p.) x ♂ SC lub BC

♂ z „programu...” (25% rasa plenna, 75% p.o.n. lub m.p.) x ♀ SC lub BC

♂ i ♀ SCP lub BCP (genotyp końcowy)

Efektom omówionych krzyżowań będzie potomstwo o udziale w genotypie:

- rasy krajowej (polska owca nizinna, merynos polski) – 37,5%;
- rasy plennej (w ramach programu doskonalenia plenności) – 12,5%;
- rasy mięsnej (suffolk w linii SCP, berrichon w linii BCP) – 25,0%;
- charolaise – 25,0%.

W roku 2001 uzyskano mieszańce z I etapu krzyżowania, a obecnie prowadzone są dalsze prace nad realizacją przedstawionych zamierzeń.

Literatura: 1. Gruszecki T., Borkowska A.: Jakość tuszki i tkanki mięśniowej jagniąt różnych genotypów. 217-222. Konferencja Naukowa, AR Lublin 13-14.06.1996. 2. Gruszecki T., Lipecka C.: Prace i Materiały Zootechn. 51, 59-68, 1997. 3. Gruszecki T.: Annales UMCS, vol. XVI, 20 sec. EE, 147-154, 1998. 4. Gut. A.: Owczarstwo 4, 4-7, 1989. 5. Gut. A.: Wytworzenie syntetycznej linii ojcowskiej – białogłowej owcy mięsnej. Roczn. AR Poznań, Rozpr. Naukowa 249, 1994. 6. Gut. A., Kozal E., Ślósarz P.: Znaczenie syntetycznych linii owiec w krajowych programach hodowlanych. Konferencja Naukowa, Wyd. AR Poznań, 9-17, 1995, Poznań 24.10.1995. 7. Hodowla owiec i kóz w Polsce. Polski Związek Owczarski, wyd. Warszawa rok 1996-2000. 8. Kędrak B., Lipecka C.: Roczniki Nauk. Zoot., Supl. 28, 76-81, 2000. 9. Lipecka C., Gruszecki T., Pięta M.: Wstępne wyniki w zakresie tworzenia syntetycznej mięsnej linii owiec dla regionu środkowo-wschodniej Polski. Konferencja Naukowa, AR Poznań 24.10.1995. 10. Lipecka C., Gruszecki T.: Wskaźniki rozrodu maciorek rasy suffolk i berrichonne du cher. Konferencja Naukowo-Techniczna, Kołuda Wielka 23-24.10.1996, 35-43, IZ Kraków 1997. 11. Lipecka C., Gruszecki T., Pięta M., Szymanowska A.: Wykorzystanie owiec nizinnych do produkcji jagniąt rzeźnych w regionie lubelskim. Konferencja Naukowo-Techniczna, Kołuda Wielka 23-24.10.1996, 97-104, IZ Kraków 1997. 12. Lipecka C., Szymanowska A., Gruszecki T.: Animal Science and Reports 16, 3, 155-161, 1998. 13. Lipecka C., Gruszecki T., Pięta M., Szymanowska A., Patkowski K.: Zesz. Nauk. Przegl. Hod. 43, 159-166, PTZ, Warszawa 1999. 14. Wójtowski J.: Wytworzenie syntetycznej plenno-mięsnej linii owiec. Roczniki AR Poznań, Rozpr. Naukowa 299, 1999.

Autorzy: prof. dr hab. Tomasz Gruszecki i prof. dr hab. Czesława Lipecka, Akademia Rolnicza w Lublinie, Wydz. Biologii i Hodowli Zwierząt, Katedra Hodowli Owiec i Kóz, ul. Akademicka 13, 20-950 Lublin

Ekspert mięsa czerwonego do końca 2002 roku

Jadwiga Seremak-Bulge

Handel zagraniczny dla rynku mięsa czerwonego był zawsze ważnym czynnikiem stabilizującym rynek wewnętrzny. Ekspert nadwyżek wieprzowiny i wołowiny dawał szan-

sę wykorzystania posiadanego potencjału produkcyjnego i poprawienia rentowności branży mięsnej oraz zwiększenia dochodów rolniczych. Jeszcze w połowie lat dziewięćdziesiątych udział eksportu wieprzowiny w jej produkcji sięgał 14%, a udział eksportu wołowiny w produkcji przekraczał 22%. Import tych produktów nie tylko pozwala wzbogacić ofertę rynkową, ale w okresach niedoboru podaży przyczynia się do obniżania cen żywności do „rozsądnego” poziomu, akceptowanego przez konsumentów.

Załamaniem handlu zagranicznego mięsem czerwonym, z jakim mieliśmy do czynienia w latach 1999-2000 wyostrzyło problemy narastające od dłuższego czasu w handlu zagranicznym produktami rolno-spożywczymi. Warto przyjrzeć się temu, co działo się w handlu zagranicznym

tymi produktami w ostatnim roku i przeanalizować co może dziać się do końca 2002 r.

Rynek wieprzowiny

Handel zagraniczny. Eksport wieprzowiny w 2001 r. wyniósł zaledwie 84 tys. ton w ekwiwalencie mięsa. Był o 1/3 mniejszy niż w 2000 r. oraz o około 60% mniejszy niż w 1999 r., a także o połowę mniejszy w porównaniu z 1998 r., a więc przed załamaniem rynku rosyjskiego. Prawdopodobnie eksport ten byłby jeszcze mniejszy, gdyby Agencja Rynku Rolnego nie sprzedała 22,6 tys. ton półtuszy wieprzowych z przeznaczeniem na eksport. Spadkowi eksportu towarzyszyło także ograniczenie importu, który mimo wzrostu krajowych cen wieprzowiny zmniejszył się z 54 tys. ton do 42 tys. ton. W efekcie nadwyżka eksportu nad importem zmniejszyła się do zaledwie 42 tys. ton, podczas gdy przed rokiem wynosiła 77 tys. ton, w 1999 r. – 156 tys. ton (tab. 1).

Wyraźny wzrost cen transakcyjnych uzyskanych w eksporcie spowodował, że saldo handlu zagranicznego wieprzowiną, wyrażone wartościowo, wyniosło w 2001 r. 76 mln USD i było o 16% wyższe niż przed rokiem, ale aż o 55% mniejsze niż w 1998 r., a więc przed załamaniem światowego rynku wieprzowiny w 1999 r. Zdecydowało o tym zmniejszenie wolumenu obrotów, bowiem ceny transakcyjne uzyskiwane w eksporcie wieprzowiny w 2001 r. przekroczyły poziom z 1998 r., chociaż były mniejsze niż w 1997 r. (tab. 2).

Analiza cen uzyskiwanych w eksporcie i w imporcie wskazuje, że od kilku lat ceny uzyskiwane w eksporcie oraz płacone w imporcie maleją. Zdaniem ekspertów (D. Rycombel, Gospodarka Mięсна nr 3, 2001) wpływa na to przede wszystkim obniżenie cen eksportowanej wieprzowiny przez EWG – największego światowego eksportera tego gatunku mięsa, który kształtuje warunki handlu światowego wieprzowiną, ale także zmiana kierunków geograficznych polskiego eksportu mięsa i produktów jego przetworu.

Spadek cen wieprzowiny eksportowanej przez EWG oraz wzrost wolumenu eksportu jest efektem obniżenia kosztów produkcji żywca wieprzowego i poprawy jego konkurencyjności, pod wpływem obniżenia cen zbóż w wyniku reformy Mac Sharry'ego. Reforma ta, wymuszona przez porozumienie w sprawie rolnictwa, podpisane w ramach WTO, jest konsekwentnie realizowana od 1992 r. i do 2001 r. pośrednio doprowadziła do znacznego obniżenia kosztów produkcji żywca wieprzowego, jako rezultatu obniżenia rynkowych cen zbóż o 63%. W efekcie Unia Europejska mogła znacznie zwiększyć eksport wieprzowiny bez subwencji, w tym także na rynek rosyjski. Polski eksport wieprzowiny, ze względu na malejącą konkurencyjność, ograniczony został właściwie do krajów Europy Wschodniej, w tym zwłaszcza do Rosji, gdzie ze względu na niski poziom życia ludności mógł lokować najtańsze przetwory i konkurować cenowo bez subwencji.

Tabela 1

Saldo handlu zagranicznego wieprzowiną (źródło: Raporty, Rynek mięsa stan i perspektywy, nr 18-22, IERiGŻ, Warszawa 1992-2002)

Wyszczególnienie	Lata					
	1997	1998	1999	2000	2001*	2002**
Tys. ton w ekwiwalencie mięsa						
eksport	260,0	206,3	207,0	131,0	84,0	110
import	47,0	78,2	51,0	54,0	42,0	55
saldo	213,0	82,1	156,0	77,0	42,0	55
Wartość w mln USD						
eksport	349,8	261,5	160,0	136,3	121,6	?
import	101,0	93,9	70,0	70,8	45,6	?
saldo	248,8	167,6	90,0	65,5	76,0	?

* – dane nieostateczne, ** – prognoza

W 1999 r. na skutek kryzysu rosyjskiego i gwałtownej dewaluacji rubla doszło do głębokiego spadku cen na rynku rosyjskim i zaostrzenia konkurencji, którą Unia Europejska prowadziła przez agresywne powiększanie subsydiów eksportowych. Ceny uzyskiwane w eksporcie spadły wówczas do bardzo niskiego poziomu – 0,77 USD/kg, podczas gdy ceny importowe zmalały znacznie mniej. W efekcie wskaźnik terms of trade spadł do bardzo niskiego poziomu 56%, a saldo w handlu zagranicznym wieprzowiną zmalało do zaledwie 90 mln USD.

W 2000 r. ceny transakcyjne w eksporcie wzrosły, ale nie osiągnęły poziomu cen płaconych w imporcie. W 2001 r. ceny w eksporcie powróciły do poziomu sprzed kryzysu, podczas gdy w imporcie zmalały pod wpływem dużego udziału tanich tłuszczów. W konsekwencji efektywność obrotów handlowych wieprzowiną, mierzona wskaźnikiem terms of trade, wyraźnie się poprawiła. Wpłynąć też mogła na poprawę wyników ekonomicznych branży mięsnej, gdyby nie zdecydowany spadek obrotów.

Mimo to eksport wieprzowiny z Polski wymagał subwencji, bowiem zarówno ceny interwencyjne, jak i ceny skupu były wyższe od cen uzyskiwanych w eksporcie. Polska wieprzowina przestała być konkurencyjna cenowo. Wysokie ceny wieprzowiny na rynku krajowym – znacznie przekraczające ceny uzyskiwane w eksporcie – sprawiają, że o możliwościach eksportu decyduje wielkość zapasów, jakie może przeznaczyć na eksport Agencja Rynku Rolnego.

Tabela 2

Ceny transakcyjne (USD/kg) uzyskane w eksporcie i imporcie wieprzowiny oraz ceny skupu trzody chlewnej (obliczenia własne na podstawie danych GUS, raportu Handel zagraniczny stan i perspektywy, nr 11-14, IERiGŻ, Warszawa 2000-2001)

Wyszczególnienie	Lata					
	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
Terms of trade	62,5	105,6	56,3	79,4	115,5	?
Średnio eksport	1,35	1,27	0,77	1,04	1,32	?
Średnio import	2,15	1,20	1,37	1,31	1,14	?
Ceny interwencyjne	1,69	1,53	1,20	1,15	1,44	1,46
Ceny skupu żywca (wbc)	1,76	1,51	1,16	1,29	1,61	1,47
Ceny skupu żywca (wż)	1,16	0,99	0,76	0,85	1,06	0,96

* – I kwartał

Tabela 3

Produkcja i spożycie wieprzowiny (źródło: Rocznik statystyczny rolnictwa 2001; Rynek mięsa stan i perspektywy nr 21-22; Rynek drobiu i jaj stan i perspektywy nr 21. IERiGŻ, Warszawa 2001, 2002)

Wyszczególnienie	Lata				
	1998	1999	2000	2001*	2002**
Spożycie na 1 mieszkańca, kg					
wieprzowina	37,6	39,6	38,7	38,2	39,5
wołowina	8,1	7,8	7,0	5,5	5,0
drob	13,1	13,9	14,3	17,0	18,0
Ogółem	64,7	66,8	65,2	65,0	67,0
Produkcja*** i spożycie krajowe wieprzowiny (tys. ton)					
produkcja	1760	1764	1668	1588	1704
spożycie	1541	1601	1566	1492	1526
nadwyżka	219	163	102	96	178
nadwyżka, %	114,2	110,2	106,5	106,4	111,7

* – prognoza, ** – dane nieostateczne, *** – liczone zgodnie z metodyką GUS jako suma mięsa i podrobów, bez tłuszczu

Czynniki warunkujące handel zagraniczny wieprzowiną w 2001 roku

Uwarunkowania wewnętrzne. Analiza rynku wieprzowiny wskazuje, że wyraźne ograniczenie eksportu w 2001 r. nastąpiło przede wszystkim w warunkach malejącej podaży żywca wieprzowego oraz rosnących cen wieprzowiny na rynku krajowym. Pewien wpływ na ograniczenie obrotów handlowych z zagranicą wywarły jednak także ograniczenia w imporcie, stosowane okresowo przez większość krajów europejskich w związku z epidemią pryszczycy i pomoru świń, jakie wystąpiły w niektórych krajach UE.

Rynek trzody w 2001 r. kształtował przede wszystkim wygasający spadkowy trend podaży tuczników, który w IV kwartale odwrócił się, sygnalizując przejście do wzrostowej fazy cyklu świńskiego. Towarzyszyła mu dynamicznie rosnąca podaż drobiu, która w 2001 r. wzrosła aż o 19% oraz stabilizacja spożycia mięsa. Według szacunków GUS produkcja żywca wieprzowego w 2001 r. wyniosła 2410 tys. ton i była niższa o 3,8% niż w 2000 r. Wobec prawie niezmiennego samozaopatrzenia, które ma około 14% udział w produkcji, w większym stopniu ograniczona została rynkowa podaż żywca wieprzowego, która zmalała o 4,3% w porównaniu z rokiem poprzednim. Oszacowana na tej podstawie krajowa produkcja mięsa wieprzowego, liczona zgodnie z metodyką GUS jako suma mięsa i podrobów, wyniosła w 2001 r. 1588 tys. ton i była niższa niż w roku poprzednim o 4,8%.

Spowodowało to znaczący wzrost cen detalicznych mięsa wieprzowego i produktów jego przerobu. Ceny detaliczne wieprzowiny w 2001 r. wzrosły o 11,5%, podczas gdy drobiu zaledwie o 3,9%, w tym kurcząt i kur o 3,5%. Przy pogorszeniu sytuacji dochodowej dużej części gospodarstw domowych, wywołanej stagnacją dochodów i wzrostem bezrobocia, doprowadziło to do spadku spożycia wieprzowiny i produktów jej przerobu na rzecz relatywnie taniejącego drobiu. Spożycie wieprzowiny *per capita* zmalało z 38,7 kg w 2000 r. do 38,2 kg w 2001 r., a więc o 1,3%, podczas gdy spożycie drobiu wzrosło o 2,7 kg, tj. do 17 kg. Przy spadku liczby mieszkańców globalne spożycie wieprzowiny zmniejszyło się poniżej 1,5 mln ton (o 4,8%), a nadwyżka podaży nad krajowym popytem w 2001 r. utrzymała się na poziomie z 2000 r., wynoszącym około 6,5% (tab. 3).

Przyrost spożycia drobiu w 2001 r. skompensował nie tylko zmniejszenie spożycia wołowiny, ale również wieprzowiny. W konsekwencji spożycie mięsa ogółem prawie się nie zmieniło i wyniosło 65 kg w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Uwarunkowania zewnętrzne. Światowy handel wieprzowiną w 2001 r. poważnie ograniczały perturbacje związane z sytuacją epizootyczną w Europie. Mimo to światowy import wieprzowiną, według ostatnich szacunków USDA wzrósł z 3090 tys. ton w 2000 r. do 3139 tys. ton w 2001 r. Wprawdzie niektóre kraje importerskie ograniczyły import (Korea aż o 30%, pozostałe kraje o 20%, USA o 2%), ale najwięksi importerzy, tacy jak: Japonia (o 7,5%), Rosja (o 9%) Meksyk (o 6,5%), Kanada (o 33%), zwiększyli import. W Rosji, najważniejszym rynku zbytu dla Polski, import wzrósł z 504 tys. ton w 2000 r. do 550 tys. ton w 2001 r., a więc o ponad 9%, w odpowiedzi na wzrost spożycia mięsa wywołany poprawą sytuacji gospodarczej kraju i wzrost dochodów konsumentów. Wzrost eksportu światowego nastąpił w warunkach mniejszych nadwyżek wieprzowiny u największego światowego eksportera, jakim jest UE, wobec niższej o 1% produkcji w 2001 r. (17 465 tys. ton). W porównaniu z 1999 r. produkcja ta była o 3,3% mniejsza. Eksport wieprzowiny z UE w 2001 r. zmalał więc z 1470 tys. ton w 2000 r. do 1235 tys. ton w 2001 r. Wobec wzrostu cen na rynkach światowych Unia Europejska mogła także znacznie ograniczyć subsydia do eksportu wieprzowiny (4 lipca 2000 r. UE obniżyła subsydia do eksportu mięsa wieprzowego do 0).

Wyszczególnienie	Lata							
	1998		1999		2000		2001	
	wolumen (tys. ton*)	wartość (mln USD)	wolumen (tys. ton*)	wartość (mln USD)	wolumen (tys. ton*)	wartość (mln USD)	wolumen (tys. ton*)	wartość (mln USD)
Eksport	130,0	233,5	67,4	137,3	57,6	125,4	57,4	118,6
Import	1,6	2,1	0,4	1,3	2,0	2,5	0,4	0,5
Saldo	128,4	231,4	67,0	136,0	55,6	122,9	57,0	118,1

Tabela 4

Saldo handlu zagranicznego wołowiną (źródło: Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi stan i perspektywy nr 11-14; Rynek mięsa stan i perspektywy nr 21-22)

* – w ekwiwalencie mięsa

Jakie perspektywy na tym tle ma handel zagraniczny mięsem i jego przetworami w 2002 roku?

Perspektywy eksportu wieprzowiny w 2002 roku

Rynek wewnętrzny. W 2002 r. oczekiwany jest ponad 5% wzrost produkcji wieprzowiny, co wobec braku podstaw do poprawy sytuacji dochodowej konsumentów i zmniejszenia bariery popytu na żywność musi doprowadzić do znacznego spadku cen (wg GUS w I kwartale 2002 r. nie nastąpiło oczekiwane ożywienie w gospodarce; PKB nie będzie większy niż w IV kwartale, można więc przyjąć, że wzrośnie zaledwie o 0,3%; rośnie bezrobocie, zmalały obroty handlowe z zagranicą). W pierwszym kwartale ceny skupu żywca wieprzowego zmalały do 3,94 zł/kg i były niższe o 12,6% niż w grudniu i o 17% niższe niż w okresie najniższej podaży trzody (IX-X 2001). Dalszemu spadkowi cen zapobiegły zakupy interwencyjne Agencji Rynku Rolnego, która dotychczas zakupiła ponad 55 tys. ton półtuszy wieprzowych.

Porównanie przewidywanej produkcji i spożycia wieprzowiny wskazuje, że nadwyżka produkcji nad spożyciem krajowym zwiększy się z 96 tys. ton w 2001 r. do 178 tys. ton w roku 2002, albo z 6,4% do 11,6%, mimo przewidywanego wzrostu spożycia wieprzowiny do 39,2 kg/mieszkańca. Wobec powolnego ograniczania liczby mieszkańców krajowe spożycie wieprzowiny zwiększy się zaledwie do 1526 tys. ton, a więc o 2,3%.

Sytuacja związana z podażą i popytem na rynku krajowym będzie więc bardzo podobna do sytuacji z lat 1998-1999, kiedy niezbędne było zdjęcie przez Agencję Rynku Rolnego ponad 120 tys. ton wieprzowiny, aby zapobiec załamaniu rynku. Zwiększy się więc presja na eksport nadwyżek. Jednakże spodziewany ponad 2% wzrost produkcji wieprzowiny w UE (naszego największego konkurenta w eksporcie) oraz spodziewany spadek cen na rynku światowym (w wyniku wzrostu eksportu oraz liberalizacji handlu wieprzowiną między UE i Polską) sprawi, że ożywienie polskiego eksportu wieprzowiną bez subwencji będzie bardzo trudne, a może nawet niemożliwe. Może natomiast zwiększyć się import. Saldo w handlu zagranicznym wieprzowiną może być więc mniejsze niż w 2001 r.

Można też powiedzieć inaczej, że bez głębszego spadku krajowych cen wieprzowiny lub zwiększenia subwencji do jej eksportu ożywienie eksportu nie będzie możliwe. To wymaga jednak konsekwencji w reformowaniu polityki interwencyjnej na rynku zbóż, prowadzącej do spadku cen rynkowych zbóż. Stabilizacji dochodów producentów zbóż towarowych powinny służyć dopłaty bezpośrednie. Kontynuowanie dotychczasowej niekonsekwentnie realizowanej reformy polityki interwencyjnej na rynku, która po trzech latach realizacji stanowi niezbyt zrozumiałą mieszaninę dopłat bezpośrednich i coraz wyższych cen zbóż wymuszanych administracyjnie, prowadzi do pogarszania konkurencyjności polskiej wieprzowiny i marginalizacji handlu zagranicznego wieprzowiną. Przystanie on pełnić

Tabela 5

Ceny transakcyjne (USD/kg) uzyskane w eksporcie i imporcie wołowiny oraz ceny skupu bydła (źródło: Handel zagraniczny stan i perspektywy nr 11-14, IERiGŻ, Warszawa 2000-2001; Rynek mięsa stan i perspektywy nr 18-22; obliczenia własne)

Wyszczególnienie	Lata					
	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
Średnio eksport	2,02	1,80	2,04	2,18	1,92	
Średnio import	1,14	1,31	3,25	1,25	1,25	
Terms of trade	150,4	136,5	62,7	174,7	165,3	
Ceny skupu 1 kg żywca	0,78	0,72	0,66	0,67	0,70	0,70
Ceny skupu 1 kg wbc	1,59	1,47	1,35	1,36	1,43	1,42

* – ceny w I kwartale

rolę stabilizatora rynku wewnętrznego i stymulatora wzrostu produkcji i dochodów rolniczych.

Uwarunkowania zewnętrzne. W Unii Europejskiej według oceny OFIVAL (Agra Europe nr 1742/2002) w 2002 roku nastąpi znaczna redukcja cen, które mogą zmniejszyć się nawet o 20%, jeśli utrzymany zostanie dotychczasowy wzrost produkcji, przy niezmienionym popycie wewnętrznym i eksportowym.

Dobre wiadomości napływają natomiast z najważniejszego dla polskiego eksportu rynku rosyjskiego, na którym, według prognoz USDA, w 2002 r. oczekiwany jest wzrost importu nawet do 630 tys. ton, wobec spodziewanego wzrostu konsumpcji i stabilizacji produkcji. Cenowe warunki sprzedaży na rynku rosyjskim mogą być jednak gorsze niż w 2001 r. na skutek silnej konkurencji ze strony UE, która określa warunki handlu wieprzowiną na tym rynku i nie tylko. Oczekiwany spadek cen w UE sprawi, że nie będziemy w stanie z nimi konkurować cenowo, zwłaszcza jeśli utrzyma się obecny kurs złotego. Jeśli prognozowany spadek cen spełni się, to ceny referencyjne w krajach członkowskich UE mogą zmniejszyć się do 104-120 euro/100 kg, a więc poniżej cen przewidywanych w Polsce do końca trzeciego kwartału. W takich warunkach zwiększenie eksportu wieprzowiny do Rosji będzie wymagało dopuszczenia do większego spadku cen rynkowych, bądź sprzedaży zapasów ARR, z przeznaczeniem na eksport po cenach znacznie niższych od rynkowych. Także w przyszłości nie należy oczekiwać znacznego zwiększenia możliwości eksportowych do Rosji, mimo rosnącej tam konsumpcji. Rząd rosyjski rozważa bowiem wprowadzenie kwot importowych na wszystkie gatunki mięsa, wobec planowanego dynamicznego rozwoju własnej produkcji. Oczekiwany wzrost konsumpcji mięsa, zgodnie z zamierzeniami rządu, powinien być pokrywany produkcją krajową, a nie rosnącym importem. W październiku minister rolnictwa przedstawił rządowi program 60% wzrostu produkcji mięsa do 2010 r., który, aby mógł być zrealizowany, wymaga regulowania importu. Oczekiwany jest także wzrost importu w pozostałych krajach importerskich, który powinien powrócić do poziomu z 2000 r.

Tabela 6
Produkcja i spożycie krajowe wołowiny, w tys. ton (źródło jak w tab. 3)

Wyszczególnienie	Lata				
	1998	1999	2000	2001**	2002***
Produkcja*	422	373	336	295	285
Spożycie	367	350	314	275	265
Nadwyżka	55	23	22	20	20
Nadwyżka, %	115,0	106,6	107,0	107,3	107,5

* – liczone zgodnie z metodyką GUS jako suma mięsa i podrobów, bez tłuszczu;
** – dane nieostateczne; *** – prognoza

Rynek wołowiny

Handel zagraniczny. Mimo silnego wpływu choroby BSE oraz pryszczycy na światowe obroty wołowiną, eksport wołowiny z Polski w 2001 r. utrzymał się na poziomie roku poprzedniego, chociaż był mniejszy o 15% niż w 1999 r. Zmniejszyła się jednak jego wartość, ze 123 mln USD do 118 mln USD, na skutek spadku cen uzyskiwanych w eksporcie pod wpływem ograniczenia zaufania konsumentów do tego gatunku mięsa, a także zmian w strukturze eksportu.

W 2001 r. zmniejszył się wyraźnie eksport żywego bydła pod wpływem ograniczeń w obrocie zwierzętami żywymi. Zwiększony został natomiast eksport mięsa i przetworów wołowych. W tych ostatnich znacznie zwiększono udział asortymentów wyższych gatunkowo. Import wołowiny, który miał marginalne znaczenie w 2001 r. praktycznie ustał. W rezultacie nadwyżka eksportu nad importem wzrosła do 57 tys. ton, była jednak zdecydowanie mniejsza niż w latach 1998-1999. Wartość salda handlu zagranicznego wołowiną w 2001 r. zmalała do około 118 mln USD, wobec prawie 123 mln USD w 2000 r. W porównaniu z wieprzowiną saldo handlu zagranicznego wołowiną było wyższe o około 50 mln USD, mimo znacznie mniejszych obrotów. Wpływają na to przede wszystkim wyższe ceny uzyskiwane w eksporcie wołowiny w porównaniu z eksportem wieprzowiny oraz bardzo mały import, który ze względu na niskie ceny wewnętrzne utrzymuje się na niskim poziomie.

Ceny uzyskiwane w eksporcie polskiej wołowiny były w 2001 r. o 12% niższe niż w roku poprzednim, jednak w dalszym ciągu znacznie wyższe od cen na rynku wewnętrznym. Niskie ceny wołowiny na rynku wewnętrznym sprawiają, że w sektorze wołowiny istnieją znaczne nie wykorzystane możliwości konkurencyjności cenowej (tab. 5).

Wysoka efektywność handlu zagranicznego wołowiną, mierzona wysokością wskaźnika terms of trade wskazuje, że handel zagraniczny wołowiną może być jednym z ważniejszych czynników poprawy rentowności sektora mięsnego, zwłaszcza że ceny uzyskiwane w eksporcie są znacznie wyższe od cen rynku wewnętrznego. Problemem jest wszakże malejąca pogłowia bydła. Zdaniem wielu ekspertów eksport, zwłaszcza żywych cieląt i młodego bydła, pośrednio utrudnia odbudowę krajowego rynku wo-

łowiny. Z drugiej wszakże strony rozwój eksportu po korzystnych cenach mógłby przyczynić się do wzrostu krajowych cen i pobudzać rozwój produkcji bydła mięsnego. To doprowadzić mogłoby do rozwoju eksportu, ale równocześnie przyczynić się do zwiększenia importu wołowiny wraz ze zmniejszaniem różnicy między cenami rynku wewnętrznego oraz światowego. Problemem wszakże jest zwiększenie dostępu Polski do rynku światowego, w tym przede wszystkim do szczelnie chronionego rynku UE, a także dostosowanie regulacji obrotów wołowiną z zagranicą do wyższego poziomu cen krajowych.

Czynniki warunkujące handel zagraniczny wołowiną w 2001 roku

Uwarunkowania wewnętrzne. Rynek wołowiny w 2001 r. znajdował się pod presją gwałtownego ograniczenia spożycia, które miało od początku lat dziewięćdziesiątych. Rozszerzanie się choroby BSE w Europie, a także pojawienie się pojedynczych przypadków tej choroby w innych rejonach świata (Japonia) sprawiło, że także w Polsce popyt na wołowinę drastycznie się zmniejszył. Spożycie wołowiny w przeliczeniu na 1 mieszkańca zmalało z 7 kg w 2000 roku do zaledwie 5,5 kg w 2001 r. Krajowe spożycie wołowiny zmniejszyło się zatem do 275 tys. ton (tab. 6).

Spadek produkcji wołowiny był równie głęboki jak spożycia, a nadwyżka produkcji nad spożyciem krajowym zmalała do 20 tys. ton. W rezultacie, mimo trwającego od wielu lat ograniczania produkcji wołowiny, w 2001 r. brak było przesłanek do wzrostu cen żywca wołowego. Wręcz odwrotnie, ceny skupu wołowiny w pierwszym kwartale obniżyły się do 2,53 zł/kg (0,58 USD/kg) i konieczny był wykup przez ARR 51,4 tys. ton ćwierci wołowych, aby ustabilizować ceny na poziomie około 2,90 zł/kg (0,68 USD/kg).

Spadkowi cen wołowiny sprzyjała wyjątkowo dynamicznie rozwijająca się produkcja relatywnie taniego drobiu, która wypiera wołowinę z diety polskiego konsumenta. Od wielu lat drób należy do najtańszych surowców rolniczych pochodzenia zwierzęcego. W latach 1998-2001 realny indeks zmian cen drobiu wyniósł zaledwie 65,1%, podczas

Tabela 7
Indeksy realnych cen wybranych surowców rolniczych (inflacja = 100); wg obliczeń własnych na podstawie GUS

Wyszczególnienie	Lata				
	2001	2000	1999	1998	1998-2001 XII'97=100
Wynagrodzenia	101,6	98,0	102,3	106,4	115,3
Inflacja	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Zywność	98,1	100,0	96,5	94,7	87,2
Koszyk skupu	93,9	104,8	100,1	78,5	72,2
w tym:					
pszenica	82,0	110,2	99,7	79,3	54,8
żyto	82,9	111,5	110,7	74,4	59,2
ziemniaki	88,4	84,0	216,4	88,5	177,7
bydło	92,7	106,2	90,3	98,8	72,5
trzoda chlewna	107,5	116,6	107,6	60,9	87,6
drób	85,9	105,5	85,5	84,2	54,4
mleko	93,4	108,8	106,5	87,8	95,9

gdy żywca wołowego – 87,8%; mleka – 95,0%; żywca wieprzowego – 82,1% (tab. 6).

W 2001 roku ceny detaliczne drobiu wzrosły tylko o 3,9%, w tym kurcząt i kur o 3,5%, podczas gdy mięsa wołowego i cielęcego – o 7%.

Istniejąca nadwyżka oraz niskie ceny krajowe, mimo spadku produkcji, zachęcały więc do eksportu. Jednakże sytuacja na światowym rynku wołowiny w 2001 r. daleka była od normalnej.

Uwarunkowania zewnętrzne. W 2001 r. na światowy handel wołowiną silny wpływ miała choroba BSE bydła oraz pryszczycza. Zaostrzone zostały przepisy weterynaryjne w celu ochrony konsumentów. W rezultacie światowy eksport wołowiny zmalał, według ostatniego szacunku USDA (Agra Europe, March 28, 2002) o 1,2%, tj. do 5738 tys. ton. Natomiast światowy import utrzymał się na poziomie niespełna 5 mln ton. Z tym, że w różnych regionach świata kierunki zmian były różne. Znacznie zmalał import w największych azjatyckich krajach importerskich (Japonia o 6,1%, Korea o 24%) oraz w Unii Europejskiej (o 8,5%) i w Egipcie (o 61%). Znacząco zwiększył się natomiast import wołowiny w Rosji (o 41%) oraz w USA (o 4,3%).

Po stronie eksportu największy spadek obrotów dotknął Unię Europejską (o 18%), USA (o 8%) i Argentynę (o 56%). Natomiast Brazylia w tym czasie zwiększyła eksport o 52%, Indie o 25%, a Australia, będąca obok USA, UE, Brazylii i Argentyny jednym z największych światowych eksporterów wołowiny, o 4,3%.

Malejący popyt spowodował szybki spadek cen wszystkich kategorii bydła w krajach członkowskich UE. Żeby ustabilizować ceny uruchomiono więc zakupy interwencyjne, w tym specjalny program, który funkcjonował tylko w 2001 r. Chodziło o to, aby można było skupić interwencyjnie także inne zwierzęta niż młode bydło opasowe płci męskiej do 2 lat, które normalnie jest objęte zakupami interwencyjnymi. Wskutek tych zakupów stan zapasów publicznych wzrósł do około 435-500 tys. ton, wobec 2-25 tys. ton w latach 1999-2000.

Perspektywy eksportu wołowiny w 2002 roku

Rynek wewnętrzny będzie pod wpływem postępującego ograniczania spożycia wołowiny, które zmniejszy się zgodnie z przewidywaniami o kolejne 0,5 kg na mieszkańca. Przy presji podaży wieprzowiny, przy niższych jej cenach niż przed rokiem, należy oczekiwać stagnacji cen wołowiny na niskim poziomie oraz dalszej redukcji pogłowia bydła i produkcji żywca wołowego. Produkcja mięsa wołowego może zmniejszyć się poniżej 290 tys. ton, a spożycie poniżej 270 tys. ton. Ostatecznie nadwyżka na eksport będzie zbliżona do nadwyżki w 2001 r. Eksport może jednak nie być większy niż w 2001 r., mimo że Agencja Rynku Rolnego dysponuje dużymi zapasami wołowiny, a rynek światowy powróci do normalności. Dotychczas bowiem brak zainteresowania ćwierciami wołowymi

oferowanymi do sprzedaży przez Agencję Rynku Rolnego. Agencji dotychczas udało się sprzedać zaledwie około 6 tys. ton ćwierci wołowych.

Uwarunkowania zewnętrzne. Światowy rynek wołowiny w 2002 r. powróci do normalności. Sytuacja epizootyczna w UE poprawiła się na tyle, że wszystkie kraje zniosły ograniczenia w obrotach bydłem. Handel międzynarodowy wołowiną będzie mógł więc odbywać się w ramach normalnie obowiązujących regulacji. USDA przewiduje, że w 2002 r. zarówno eksport, jak i import wyraźnie się ożywią. Światowy eksport zwiększy się przede wszystkim za sprawą UE, która będzie chciała doprowadzić do redukcji wysokich zapasów wołowiny, ale również Australii, Brazylii, Nowej Zelandii i Argentyny. Przewiduje się, że eksport UE w 2002 r. powróci do poziomu z 2000 r. (około 640 tys. ton). Australia zwiększy eksport do ponad 1,4 mln ton, Brazylia do 0,8 mln ton, Argentyna zwiększy swój eksport o 41%, ale będzie on jeszcze mniejszy niż w 2000 r. Ostatecznie światowy eksport wołowiny w 2002 roku zwiększy się do prawie 6 mln ton, a więc o 4,5%.

Zwiększy się także import, który zgodnie z przewidywaniami przekroczy 5,2 mln ton. W Rosji oczekuje się wzrostu importu wołowiny do 750 tys. ton, co oznacza wzrost o 11% w stosunku do poprzedniego roku i o 57% w stosunku do 2000 r. Będzie to jednak w dalszym ciągu mniej niż było w 1988 r. Zwiększenia importu należy oczekiwać także w UE (o 14%), Korei Płd. (o 38%), USA (o 2,6%) i w Egipcie (o 73%). Spośród największych importerów jedynie w Japonii, ze względu na zachwianie zaufania konsumentów do tego gatunku mięsa, oczekiwany jest spadek importu. Mało prawdopodobny jest jednak znaczący wzrost światowych cen wołowiny. Nadwyżka podaży eksportowej nad popytem importowym, w tym zwłaszcza duże zapasy wołowiny w UE, będą powodować, że ceny w 2002 r. mogą utrzymać się na poziomie 2001 r.

Zakład Deratyzacji
„SZCZUROŁAP”

Wiesław i Jarosław Dobrzeńscy
ul. Graniczna 10
87-100 Toruń
tel. (0-56) 655-21-41 lub 654-65-47
tel. kom. 0 601-212-487

Wyniszczam całkowicie bytujące i dochodzące szczury, z gwarancją. Fermy, mieszalnie pasz, zakłady rolne, magazyny, bezpieczeństwo 100%.
Metodę przedstawiłem w filmie „Szczurołap”.
Dla zainteresowanych wdramy HACCP.